

ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА У ПЕДАГОГІЧНОМУ ДОСВІДІ В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО

Освіта України знаходиться на етапі перебудови. У практику шкільної діяльності широко впроваджуються положення Концепції Нової української школи. Одним із визначальних напрямків, на які звертається увага у Концепції, є впровадження в діяльність школи педагогіки партнерства. В основі педагогіки партнерства – спілкування, взаємодія та співпраця між учителем, учнем і батьками [1, с. 105]. Саме такого підходу до організації співпраці дотримувався видатний педагог В. О. Сухомлинський. У його творах ми знаходимо багато прикладів і порад для організації співпраці з батьками на принципах педагогіки партнерства.

Один з напрямків впровадження педагогіки партнерства – педагогізація батьків. Василь Олександрович звертав увагу на розв'язання цього завдання. У Павлівській середній школі постійно працювала батьківська педагогічна школа, де батькам давали конкретні поради, щодо виховання, розповідали про наукові підходи до вирішення тієї чи іншої проблеми. За структурою вона ділилася на такі групи: 1) молодожони, у яких ще немає дітей; 2) батьки дошкільників - дітям яких іти в школу через 1, 2, 3 роки; 3) батьки учнів 1-2 класів; 4) батьки учнів 3-4 класів; 5) батьки учнів 5-7 класів; 6) батьки учнів 8-10 класів; 7) батьки учнів, що мають вади у розумовому і фізичному розвитку. Відвідування школи було обов'язковим для обох батьків. У перші роки роботи заняття проводилися один раз в місяць. Лекції читали директор школи, завуч, організатор позакласної роботи, вчителі, лікарі, а часто, і сам Сухомлинський.

Тематика лекцій, програми бесід та інших видів навчальної діяльності була добре продумана і чітко спланована. Так, на заняттях 1 групи проводили бесіди про культуру взаємовідносин подружжя, про уміння людини керувати своїми бажаннями, узгоджуючи їх з бажаннями інших людей, про розуміння поняття щастя, вдачі, невдачі.

Батькам дошкільного відділення було прочитано лекції за такою програмою: Фізичний і психічний розвиток дитини від 4 до 7 років. Як запобігти захворюванню дитини. Режим харчування і загартування дитини. Турботи матері і батька про розвиток мови й розумових здібностей дитини. Як запобігти дитячим неврозам. Перші норми моральної культури дитини. Психологічна готовність дитина до шкільного навчання. Мати і дочка. Батько і син. Гра, її роль в розумовому, моральному, емоційному й естетичному вихованні дитини дошкільного віку. Мати – перший вихователь

дитини. Якою людиною ми уявляємо собі нашу дитину і якою повинні уявляти ви. Які помилки допускають батьки у виховання своїх дітей і я уникнути цих помилок. Дідусь і бабуся – вихователі. Як досягти, щоб у сім'ї панувала доброта і злагода та інші [5, с. 536]. Сухомлинський приділяв велику увагу раціональному режиму праці дошкільника і вчив батьків правильно організувати його.

Актуальними у наш час є слова В. О. Сухомлинського: «Якщо ви хочете, щоб ваш вихованець став справжньою людиною, навчіть батьків виховувати дітей у праці з п'яти, з чотирьох років» [3, с. 56].

Батькам учнів 1-4 класу пропонувалася інша тематика лекцій. Серед них: Поняття про тип нервової системи і дитячий темперамент. Рідна мова та її роль у перші роки шкільного життя. Поведінка дитини 7-10 років і виховання громадянського обов'язку. Роль природи в розвитку мислення і в моральному вихованні. Трудове виховання в сім'ї. Відповідальність батьків за виховання дітей та інші [4, с. 445].

Педагогіка партнерства виявлялася і в дотримання єдиних вимог школи, кожного члена сім'ї до дитини. Під час виступів перед батьками, Василь Олександрович на конкретних прикладах показував, яку шкоду приносять помилки батьків у вихованні, розкривав недоліки любові замилювання (яку педагог називав «курячою»), любові деспотичної, любові підкупу.

Педагогіка партнерства проявлялася і в допомозі батьків в організації майбутньої навчальної діяльності школярів. Один-два рази на тиждень з майбутніми учнями працював педагог, який мав навчати їх у першому класі. Діти вчили азбуку, читати, розв'язувати задачі. Одногодинне заняття, розпочате в школі, на цьому не закінчувалося. Воно обов'язково продовжувалося в сім'ї, де функції педагога брали на себе батьки. Навчання дітей не обмежувалося вивченням грамоти і арифметики. Значну увагу приділялося також питанням емоційного, морального, розумового і естетичного виховання. Керуючись порадами педагогів, батьки створювали в сім'ї мікроклімат, сприятливий для емоційного розвитку дитини, дбали про те, щоб дитина за когось чи щось турбувалася, відчувала співчуття, лагідність, потребу когось захистити, оберігати. Педагог писав, що коли єдиним джерелом радості майбутнього вихованця є споживання благ, створених батьком та матір'ю, то це може привести до значного емоційного збіднення дитини, до того, до вона не відчуватиме емоційного забарвлення слова вихователя, а розумітиме лише його логічний зміст.

Коли батьки майбутніх учнів допомагали їм успішніше підготуватися до навчання, то батьків учнів середніх та старших класів запрошували для проведення уроків праці, навчальних екскурсій, де вони виступали в ролі вчителя. Сухомлинський підкреслював, що батьки при цьому оволодівають майстерністю вихователя.

Велику увагу педагог приділяв організації спільної трудової діяльності учнів, батьків, вчителів. Він вважав, що цей вид діяльності сприяє соціальній зрілості підлітків та старшокласників. В наш час менша увага звертається

на внесок школярів у бюджет сім'ї. Педагог вважав, що не треба боятися раннього залучення дітей до праці. Тому він радив, а батьки використовували наступні форми позакласної роботи: висадження Яблуні Матері, Винограду Батька, Яблуні Бабусі, Дідуся.

Спільна праця старших членів сім'ї з дітьми і була не лише посилюючою, а й несла великий морально-виховний потенціал. Дитяча мрія про те, щоб принести радість матері, батькові, дідусяві, бабусі ставала дійсністю. Для В. О. Сухомлинського недопустимим був такий стан речей, коли старшокласники залишалися лише споживачами матеріальних благ. Тому, у трудовій діяльності ставилася не лише моральна, а й матеріальна мета. У цьому напрямку діяльності школа та сім'я дотримувалася однакових вимог, які полягали в тому, що в період від 12 до 14 років підліток заробляє гроші для придбання зимового взуття та одягу, а старшокласники – на весь одяг [5, с. 552]. Звичайно, час вносить корективи у ці поради. Але ідея участі школяра у поповненні бюджету сім'ї є актуальною і в наш час. Багато учнів відмічають, що не проти виконувати посилену роботу і отримувати за це винагороду.

Організація спільної творчої діяльності теж є ознакою педагогіки партнерства. У Павлівській середній школі було традиційними свята із залученням батьків. Педагог прагнув до виховання в учнів шанобливого ставлення до батьків, щоб у кожній сім'ї панував культ батьків, а особливо матерів. З цією метою у школі проводилися свята Матері. Їх було двоє – Весняне свято матері та Осіннє. До Весняного свята учні презентували матерям подарунки, виготовлені власноруч. Оскільки квіти у квітниках ще не розцвітали, то діти дарували вазони, вирощені ними у шкільній теплиці. В цей день діти повідомляли своїм матерям приємні новини, які стосувалися їх успіхів у навчанні, в позакласній роботі. Восени, коли збирали врожай відзначали Осіннє свято Матері. Воно відбувалося в сім'ї. Кожен вихованець приносив матері те, що він виростив своєю працею – сніпки пшениці, яблука, квіти.

Спільна робота батьків, учнів і вчителів відбувалася і під час організації і проведення Свята птахів. Це свято приурочувалося прильоту ластівок. Батьки допомагали молодшим школярам робити годівниці, шпаківні. В день проведення свята ці шпаківні вивішувалися як біля школи, клубу, так і, обов'язково, біля своєї оселі.

Тиждень саду та Дні рідної природи обов'язково проводився разом з батьками і починався на присадибній ділянці. Вже з першого класу висаджували яблуню матері, яблуню батька, яблуню дідуся та бабусі, доглядали за ними з допомогою старших членів сім'ї. Перші плоди з цих дерев дарувалися родині. Прислухаючись до слів Василя Олександровича, батьки відкривали дитині джерела радості: посаджене ним дерево чи кущ троянди в саду, маленький виноградник для людей, створені ним акваріум, бібліотечку, куточок краси, в якому б відпочивала мати й батько.

Члени сім'ї допомагали організувати свято Новорічної ялинки та снігового містечка. Свято ялинки проводилося не лише для учнів школи, а й для молодших братиків та сестричок. Для них організовували лялькову виставу, готувалися та вручалися подарунки. До підготовки та проведення Свята снігового містечка теж залучалися батьки. Це дійство відбувалося на узліссі, де споруджували снігове містечко.

Павлиський педагог залучав батьків і до створення домашніх бібліотечок. Він вважав, що організація дитячого читання є важливою складовою розумового розвитку учня. «Книга – писав він,- один із найсильніших – поряд із словом вчителя – засіб впливу у виховання учня» [2, с. 495]. У школі було створено бібліотеку, куточки для читання, а вдома батьки допомагали учням створити невеликі книгозбірні, книгами яких учні обмінювалися між собою.

Сухомлинський писав, що залучаючи батьків до спільної справи потрібно уникати галасу, «організаційних заходів». Ця думка видатного педагога підкреслює важливість неформального проведення педагогіки партнерства. Цінність поглядів Василя Олександровича Сухомлинського проявляється в тому, що вони стоять над часом. Ідея використання педагогіки партнерства в справі навчання та виховання підростаючого покоління у педагогічній спадщині педагога вимагає подальшого вивчення і втілення в практику діяльності сучасної школи.

Список використаних джерел

1. Нова українська школа: Концепція засади реформування середньої школи [електронний ресурс]. Режим доступу: [//www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf](http://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf)
2. Сухомлинський В. О. Могутній вихователь/ В. О. Сухомлинський. [Вибрані твори в 5 т.] К.: Рад. школа, 1976. Т.5. С. 495-499.
3. Сухомлинський В. О. Павлиська середня школа/ В. О. Сухомлинський. [Вибрані твори в 5 т.] – К.: Рад. школа, 1976. Т.3. С. 19-452.
4. Сухомлинський В. О. Розмова з молодим директором школи/ В. О. Сухомлинський. [Вибрані твори в 5 т.] К.: Рад. школа, 1976. Т. 4. С.394-625.
5. Сухомлинський В. О. Сто порад вчителю/ В. О. Сухомлинський. [Вибрані твори в 5 т.] К.: Рад. школа, 1976. Т.2. С.419-667.